№ 232 ნოემბერი 1, ოთხშაბათი 1889 ნოემბერი 1, ოთხშაბათი № 232

ГАЗЕТИ ДІРА

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	7	65	1	1	50

ცალკე ნომერ — ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიემართონ: თბილისში რედაქციას კუკიაში, ავშჩალის ქუჩა, თ. ვარიაცოვის ძველის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკის სახლებში. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების განეცალიერასსა თავდ-აზნაურო ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპიკი.

1877—1889 საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი 1877—1889

სასწავლებელი და პანსიონი

ი. რ. მრევლიშვილისა

კუკია, ნიკოდიმოზის ქუჩა, კარანტოვის ძველს პირდაპირ, თ. გრუზინსკისულს სახლებში, № 21.

ამზადებს ბავშვებს კადეტის კორპუსისა, გიმნაზიისა და რეალურ სასწავლებლისათვის, აგრეთვე იუკანს პანსიონერებად უველა საშუალო სასწავლებლის შეგირდებს. დაწვრილებით პირობის შეტყობა თვით სასწავლებელში შეიძლება.

(15—8)

ისყიდება ბ-ნ სპანინის წაკანი

„საქართველოს სამოთხე“

თითო წიგნი ღირს 10 მანეთი, გაგზავნით—12 მანეთი.

დარჩა სულ თექვსმეტი ეგზემპლიარი.

მსურველმა მიმართოს: ბაგრატიონის ქუჩაზე, კოპაძის სახლებში, № 16, თვით ავტორს. (3—1)

ᲔᲚᲘᲢᲣᲠᲘ ᲡᲐᲠᲗᲝᲜ ᲙᲠᲔᲑᲐ

„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ წევრთა, თანახმად საზოგადოების წესდების მე-11 ᲬᲚ-ისა, ᲓᲐᲜᲘᲨᲜᲣᲚᲘᲐ ამ წლის ნოემბრის 5, დილის 10 საათზედ, სათავად აზნაურო ბანკის დარბაზში.

კრებამ უნდა განიხილოს შემდეგი საგნები:

ა) ანგარიში საზოგადოების გამგეობის მოქმედებისა 1888 წლის 1-ლ სექტემბრიდგან 1889 წლის 1-ლ სექტემბრამდე.

ბ) მოხსენება საეარაუდო ხარჯთაღრიცხვაზე 1889 — 1890 წლისათვის და

გ) არჩევანი საზოგადოების ახალის წევრებისა.

ტფილისი, 31 ოქტომბერი

მთელი ევროპა დღეს მარტო ოსმალეთისა და გერმანიის თაობაზე ჭლაპარაკობენ. ვერავის დაბეჯითებით ვერ გამოუცვნია—რას უნდა მოასწავებდეს გერმანიის იმპერატორის წასვლა სტამბოლში სულთანის სანახავად. გერმანიის გაზეთები, წელ-ქვევითნი ბისმარკისა, ირწმუნებიან, ვითომც აქ არავითარი საპოლიტიკო განზრახვა და საგანი არ არისო, ვითომც ვილჰელმი II ეწვია სულთანს მარტო სადარბაზოდ, რადგანაც თითქმის უველა სხვა გვირგვინოსანი ინახულა ევროპაში და დაბეთენილი იყო მარტო სულთანი, რომელს ვითომც ეწყინებოდა ასეთი დავიწყება, თუ ვინციცობა იმპერატორი ვილჰელმი არა სწვევოდა სტამბოლის მბძანებელს.

იქნება ეს მართალიც იყოს, მაგრამ ჯერ ეს უნდა ვიკითხოთ: ან სხვების ნახვა რად დასჭირდა გერმანიის ახალგაზდა ხელმწიფესს? არავის ახსომს, ნამეტნავად ამ საუკუნეში, რომ რომელიმე ხელმწიფე ასე ადვილად მიდ-მოდიოდეს სხვა-და-სხვა სახელმწიფოში, როგორც ეს შეეჩნია იმპერატორს ვილჰელმს. აშკარაა, აქ მარტო ცბრიელი დარბაზობა არ უნდა იგულისხმოს კაცმა, იმიტომ-რომ დარბაზობისათვის მოკალეიობა სად უნდა ჭქონდეს იმისთანა სახელმწიფოს მფლობელს, როგორიც გერმანიის იმპერიაა, რომელსაც ისტორიულმა გარემოებამ ამოდენა მტრები აუჩინა, გარს შემოარტყა და თუ მეგობარი ჭყავს ვინმე, არც ერთი გულითადი და გულწრფელი არ არის. უველას თავისი ანგარიში აქვს და დღეს უველა ლაყბაყრზედ „ბალი ადას“ ეუბნებიან თ. ბისმარკს.

თითქმის სხვა უველა გაზეთები, რომელნიც განზე უდგანან თავგადს ბისმარკს, გულ-დაჯერებულნი არიან და იძახიან, რომ ეს მიმსვლელა იმპერატორის ვილჰელმისა უმიზეზოდ არ არის. ნამეტნავად ოსმალეთში წასვლას რად�ცეებს სწამებენ. ამბობენ, ვითომც ვილჰელმი უიმისოდ არ წამოვა ოსმალეთიდამ, რომ გული არ მოურჩენიოს სულთანს შესახებ იმისა თუ—სით უშირავს თვალი და შესაძლოა თუ არა ეგრედ წოდებულს „სამთა კავშირს“ ზედ მიაწებოს ოსმალეთიცა. არც შინაური გაზეთები, არც გარეულნი არ ურჩევენ სულთანს „სამთა კავშირში“ ჩარევას. ხომ ამბობენ, რომ ენლანდელი მთავრობა ინგლისისა, სალუსბერის წუალობით, გერმანიისაკენ იწევსო, მაგრამ გავლენიანი ინგლისური გაზეთი „Times“-იც-კი ამას უქადაგებს სულთანს,—არამც და არამც ხელ-ფეხი არ შეიკრა და არ გაება „სამთა კავშირშიო“. დრო მოვა, როცა შენი თავი შენვე დაგეჭირდება და იმ შემთხვევისათვის ხელ-ფეხ გახსნილი უნდა იყოვო.

თითონ სულთანიც თურმე ამ აზრისაა და ცოტა არ იყოს უფრთხის იმისთანა პოლიტიკას, რომელიც სამერმისოდ თავისუფლებას არ მისცემს ისე იმოქმედოს, როგორც დრო და ქამი მოითხოვს. ეს უველა კარგია, მაგრამ რად უნდა მომხრეობა ოსმალეთისა გერმანიას, რომლის დიდი ტკივილი საფრანგეთის ძალიერებაა? სად ოსმალეთი და სად საფრანგეთი? საიდამ სად მიაწვდენს ოსმალეთი შველასა და შემწეობას, თუ ეროსა უკუ მოვიხედე, სადღაა სიცივე, სადღაა ინეკარი თავის მთავარ-სარდალ ყინვით, მე ამ ქამად

«ვსედავდი იკვრს: გარდაშლილსა
ჩემთ თვალთა წინა,
სიცოცხლის წყაროს კეკდეკინა
მის წიალს შინა...
წყალნი ნაკადნი ფრიალდოდგან
ქუსლიდით სჩქეფდნენ,
მოკამკამენი მდინარენი
ელვებზედ ფრიალნენ».

სიამოვნებამ, ამ სანახაობის გამო ჩემში ფრთა-შესხმულმა, გული ამიფანცქალა. გამოვეშურე ქვემოდ, უნდა დავეცე ვითომ დედამიწაზედა; თავი ეველარ შეეიმაგრე და საწერს სტოლს გვერდით ისე დავეხეთქე, რომ სულ ერთიან მიელეწ-მოელეწე იქაურობა. სწორედ ნეტარ - ᲑᲚᲘᲜᲔᲑᲣᲚ ლეარსაბის როლი შეეასრულე. ამ ქამად მე და ლეარსაბი მხოლოდ იმითი განსხვავდებოდით, რომ ის გაწვა აგურის იატაკზედ, ადგომას ეელარ ახერხებდა და მათს ბრწყინვალებას ენინა დარეჯანს თავისი ლეარსაბი გიჟი ეგონა. მე-კი, დახე ჩემს ეაქაცობას, მაშინვე გონს მოველ და პირჯერის წერას მოეეშატე, თუმცა-კი, გატეხილი უნდა ესთქვა, პირჯერის წერა ეაქაცობის მომასწავებელი ნიშანი თურმე არ არის ამისთანა დროსა.

ეეჰ, აბა მოცლილ და ცივს ზამთარში მარტო ხელა ოთახში გამომწყდეულის კაცის საქმეა სწორედ ამისთანა ოცნებითა გაყოლ-გამოყოლა. სწორედ მოგახსენო, ნაცარ-ქექიაობას ამისთანა ოცნება მირჩეენია.

იქნება, ეინ იცის, ეშმაკს თვალი არ უჩანსო, ოცნებას ათასგან ეაეიწამოეეყვანე, მაგრამ ღმერთმა დაუმადლოს იმ დღისათვის, ჩემთან ბედზედ შემოეიდა ჩემი ბიძაშეილი ნაოსტატარი, ე. ი. მასწავლებლად ნამყოფი, რომელიც ამ ქამად ადეოკატად გადაქცეულა. ჩემი ბიძაშეილი გაწლეთ ბაძინა ოტიას ძე ბრეგეაძე, ერთი რაღაც აკლარწული, ჩამომხმარი, ისე ჩამომხმარი, როგორც ახალ-ცხეური აპუტი. საკერეელი თვალები აქვს ბიძინა ოტიას ძეს, ანუ ბიძინა ოტიეეიჩს, როგორც იგი უწოდებდა თავის თავს: ღრმა ფოსოები, კილოებთან ერთობ მორღეეული, და ამისთანა უცნაურს ალაგას ულხედს ერთობ პაწია, მაგრამ შბამითა და გესლით გაესებული თვალები. კაცს რომ შესცქერის, თითქო ეს პაწაწკინტელა თვალები უნდა ამოსცეიდნენ ღრმა ფოსოებიდამ და გესლი და შბამი შეგასხანო. „ბიძინა ოტიეეიჩ“ დიდი ხანია არ მენახა. ეს ეაქბატონი ძალიან შეცელილი მეჩვენა. შეეხედე თუ არა, თითქოს ცივმა ქარმა მომბერა მისის ყინულის ფრად გამბდარ ხასიასაგან. ცივი იყო, გასალეგინიცობაა ომი აუტუდა გერმანიას საფრანგეთთან? აშკარაა, ამ მხრით ოსმალეთის კავშირში ჩარევა აუფფრად გამოსაყენია გერმანიისათვის, რომელსაც არ უუვარს ტუიელ-უბრალოდ დროს კარგვა, ტუიელ-უბრალოდ გარჯა.

ორში ერთი უნდა ვიფიქროთ: ან შველა ოსმალეთისა საჭირო გერმანიისათვის სხვასთან და არა საფრანგეთთან შირდაშირ გასაგალვებელად, ან იმისათვის, რომ გაძლიერის ავსტრია, რადგანაც ოსმალეთის მომხრეობა რუსეთის მხედრობას ცოტად თუ ბევრად შეასუსტებს ავსტრიის საზღვრებზედ და მაშინ ავსტრიას უფრო მეტის ჯარის მიშველება შეუძლიან; თუ ვინიცობაა საფრანგეთთან ომი აიტეხა გერმანიამ, რომელსაც დიდი ფიქრი აქვს, რომ საფრანგეთთან ერთად რუსეთიც იმიშვლებს ხმალსაო. და რუსეთთან—საფრანგეთიო. ამიტომაც იქაც და აქაც გერმანია ჭცდილობს თავის გარდა სხვა მტერიც აუჩინოს ცალკე საფრანგეთს, ცალკე რუსეთს, რომ მათი ძალ-ონე ერთად კრებულად არ დაჭხვდეს, თუ ვინიცობაა ბედი, ქვეყნის საუბედურო, საომრად გახდის საქმეს. ამ სახით, ჩვენ არა გვგონია, რომ იმპერატორმა ვილჰელმმა არა იმეცადინოს-რა ოსმალეთში და ბისმარკის გაზეთებმა, რაც გინდ ბევრი იძახონ, აქ სამგისო არაფერი ამბავიაო, დასაჯერი არ არის და ვერც ვერავის აუბმენ თვალს. იმპერატორი ვილ-

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲓᲦᲘᲣᲠᲘ ᲑᲘᲫᲘᲐ ᲗᲘᲛᲐᲡᲘ

იანვარი 188 წლ.

I

ბუნებას თავ-პირი ჩამოსტირის: ხეები გაუბირსლულა და გაფიჩხებულა; დედამიწას ჯანუი და ბუერუსი დახეეია, შიგ გაუხეეია ᲑᲣᲠᲣᲡᲘ მოატყეები, თითქო სამანი წამოუსხამს ეისმეო. იანვარი სრულს შეუფეებაშია; ყველა სულდგმულს თბილი ბინა მოუნახავს, მხოლოდ ჩემს ფანჯრიდამ ვხედავ ბეღურა ჩიტებს, აბუზულან საბრალონი ლეკური ქათმეებივით, საცოდავად კაკკაეებენ, ცმუკაეენ და უნისკარტებენ გასალებულსა და გაყინულს მიწას. იქეე გვერდზედ, საბძლის კარაპაპში, სდგას ეიღაც კაცი, რომელსაც გარს შემოხვეეიან სოფლის ბალღები, და საცოდაეს ბეღურეებს ხაუნგს უმზადებს. საღამოზედ რამდენს ბეღურას შეხანხლაეს შუა ცეცხლის ნაღვერდალზედ და ტკბილად გაგზავნის «ხორეშანს ტყეში». ᲐᲐᲛᲔᲠᲝᲗᲘ, რა დაუნდობელია კაცი!.. ᲰᲐ-და, რომ დაუნდობელია, აკი იმასაც ᲰᲐᲮᲐᲮᲚᲐᲔᲒᲔ ხოლმე და როგორ მერე? იწვის, იხანხლება, ᲭᲚᲘᲜᲔᲑᲘᲡ, რომ ტკაეი სძერგა, გვერდ ბზედ ნატისუსალი აზდის და თაეისთეის ეერ უშველნია-მეთქი.

მოსაწყენია ეს წყეული იანვარი. მხოლოდ ყინვა გაბატონებულა და სიცოცხლეს არაეის აძლეეს. აგერ ცოეი ქარი შემამზუზუნებს კარსა და ფანჯრებში, „თითქო გასათბობელად შემოსელას მეეედრებაო“. მხოლოდ ის დასაღეეი ფოხოლა ყვავი-ღა დაღიეეებს აქა-იქა, დასტირ-დასჩხაეის ზემოდგან გაშეშებულს ბუნებას, იქნეეს ზარმაცად ფრთებსა და ფარფატებს რეტ-დასხმულიეთ. მაგრამ ჩემი ოთახი-კი ამ დროს სულ სხეა სურათს წარმოადგენდა: ბუხარი გაჩაღდა, შეშა მშეენიერად ჩანაკეერჩხლდა და ღუდღუდი მორთოო; ნაპერწკალი ნაპერწკალს მისდეეს ბუხრის ამყოლში, კლაკნინთ გადის ციეს ჰაერში და სიცოცხლეს ᲰᲐᲓᲐᲔᲑᲘ თითქო. რა კარგია-და! წვა ცხოერებას მოასწავებსო, ამბობენ. მაშ თუ აგრეა, ჩენ ზედ მეტი წვა-დაგვა ეის გამოუელია-მეთქი, მაგრამ... აკი ეცხოერებთ. განა ჩეენი ცხოერება ცხოერება არ არის?!. ნეტა ნატერა მანატრა, ეს ნატერა ამისრულა-მეთქი, ეიფიქრე, შემასხა თუნდ ფრთანი ა იმ ფოხოლასი და გადმომახედა ზემოდამ «ჩენს ეიერში, მშეენიერში»-მეთქი. მარტოობაში ოცნებამ გამიყოლია. აგერ მეფრინაე, მიეაღწიე თითქმის მეშეიდე ცაზდის, „აგერ ᲰᲐ! თითქოს ეეტაკე ცას... ამ დროს უკუ მოვიხედე, სადღაა სიცივე, სადღაა ინეკარი თაეის მთავარ-სარდალ ყინვით, მე ამ ქამად

«ვსედავდი იკვრს: გარდაშლილსა
ჩემთ თვალთა წინა,
სიცოცხლის წყაროს კეკდეკინა
მის წიალს შინა...
წყალნი ნაკადნი ფრიალდოდგან
ქუსლიდით სჩქეფდნენ,
მოკამკამენი მდინარენი
ელვებზედ ფრიალნენ».

ᲡᲘᲐᲛᲝᲕᲜᲔᲑᲐᲛ, ამ სანახაობის გამო ჩემში ფრთა-შესხმულმა, გული ამიფანცქალა. გამოვეშურე ქვემოდ, უნდა დავეცე ვითომ დედამიწაზედა; თავი ეეელარ შეეიმაგრე და საწერს სტოლს გვერდით ისე დავეხეთქე, რომ სულ ერთიან მიელეწ-მოელეწე იქაურობა. სწორედ ნეტარ - ᲑᲚᲘᲜᲔᲑᲣᲚ ლეარსაბის როლი შეეასრულე. ამ ქამად მე და ლეარსაბი მხოლოდ იმითი განსხვავდებოდით, რომ ის გაწვა აგურის იატაკზედ, ადგომას ეელარ ახერხებდა და მათს ბრწყინვალებას ენინა დარეჯანს თაეისი ლეარსაბი გიჟი ეგონა. მე-კი, დახე ჩემს ეაქაცობას, მაშინვე გონს მოველ და პირჯერის წერას მოეეშატე, თუმცა-კი, გატეხილი უნდა ესთქეა, პირჯერის წერა ეაქაცობის მომასწავებელი ნიშანი თურმე არ არის ამისთანა დროსა.

ᲔᲔᲰ, ᲐᲑᲐ მოცლილ და ცივს ზამთარში მარტო ხელა ოთახში გამომწყდეულის კაცის საქმეა სწორედ ამისთანა ოცნებითა გაყოლ-გამოყოლა. სწორედ მოგახსენო, ნაცარ-ქექიაობას ამისთანა ოცნება მირჩეენია.

იქნება, ეინ იცის, ეშმაკს თვალი არ უჩანსო, ოცნებას ათასგან ეაეიწამოეეყვანე, მაგრამ ღმერთმა დაუმადლოს იმ დღისათვის, ჩემთან ბედზედ შემოეიდა ჩემი ბიძაშეილი ნაოსტატარი, ე. ი. მასწავლებლად ნამყოფი, რომელიც ამ ქამად ადეოკატად გადაქცეულა. ჩემი ბიძაშეილი გაწლეთ ბაძინა ოტიას ძე ბრეგეაძე, ერთი რაღაც აკლარწული, ჩამომხმარი, ისე ჩამომხმარი, როგორც ახალ-ცხეური აპუტი. საკერეელი თვალები აქვს ბიძინა ოტიას ძეს, ანუ ბიძინა ოტიეეიჩს, როგორც იგი უწოდებდა თაეის თაეს: ღრმა ფოსოები, კილოებთან ერთობ მორღეეული, და ამისთანა უცნაურს ალაგას ულხედს ერთობ პაწია, მაგრამ შბამითა და გესლით გაესებული თვალები. კაცს რომ შესცქერის, თითქო ეს პაწაწკინტელა თვალები უნდა ამოსცეიდნენ ღრმა ფოსოებიდამ და გესლი და შბამი შეგასხანო. „ბიძინა ოტიეეიჩ“ დიდი ხანია არ მენახა. ეს ეაქბატონი ძალიან შეცელილი მეჩვენა. შეეხედე თუ არა, თითქოს ცივმა ქარმა მომბერა მისის ყინულის ფრად გამბდარ ხასიასაგან. ცივი იყო, გასალეგინებული და გაყინული მისი სახე ისე, როგორც თეით მსუსხაეი, მძაფრი და წყეული იანვარი. სალამი რომ მოგაცა, შემაკრეფოლა მისმა ციემა ხელმა. ისეთ ნაირად გამიყარა ცბიერი, სისხლით აღსავსე, ჩაცეიენული, პაწაწკინტელა თვალები თვალში, რომ გული მეტკინა, თითქო ჩემს გულს წურბელა მოეეკიდა და წოენა დაუწყო სისხლსაო. მეოცა ასეთი სანახაობა ჩემის ბიძაშეილისა, მეოცა უფრო იმიტომ, რომ წინად იგი იყო მხიარული, ტკბილი მოსაუბრე და კარგის თასლიბის გამწე�o. მე ასეთი ცელილება მისი დროს მიეაწერე: დრო ცელალებია, ადამიანიც მას ასდეეს-დასდეეს სასწორის აბრასაეით, თუ მაგარი კაცი არ შეხედა ამ საშინელს დეე-კაკეანს, რომელსაც „დროს“-ეძახიან, ხიზაბარელიეით წამოიკიდებს და მალაყზე გადაატარებს-მეთქი. თუმცა ჩემი ბიძაშეილი, ბიძინა ოტიეეიჩ ბრეგეაძე, განათლებულიც გახლაეთ და იმისთანა პატიოსანს საქმესაც აღგია, როგორიც არის მასწავლებლობა, მაგრამ დროს თაეისი დაღი დაუსვამს, სხეადა-სხეა „დამოუკიდებელ გარემოებათა“ შეეწუწებიათ; თაეისი წინდა გრძნობანი, თუ-კი მოეძეეებოდნენ იგინი,—თაეისი წინდა წადილები იმავე „დამოუკიდებელ გარემოებათა“ გამო გულში ჩაუკლაეს, ჩაუმარხაეს, სისხლი დაუწეეთებია ზედ და ამი-

ჭელმი, მართალია, ჯერ უმაწვილი კაცია, მაგრამ, ჩვენის ფიქრით, ტუუილ-უბრალო მოუგვარე არ არის სიარულისა და მოგზაურობისა. მაინც და მაინც რომ დააკვირდეს კაცი ამ ახალგაზდა იმპერატორის სოქციელს, შეჭნიშნავს, რომ იგი უქმად არ ჩაუტარებს თავის ხელმწიფობას.

ახალი ამბავი

*** დღეს, 1 ნოემბერს, როგორც გამოცხადებული იყო, გათავდა «კავკასიის სამეურნეო გამოფენა».

*** ამ დღეებში ექნება კრება კავკასიის სატყნეიკო საზოგადოებას, რომელმაც უნდა მიუსაჯოს ჯილდოები კავკასიის გამოფენის ექსპონენტებს, რომელთაც სხვა-და-სხვა სატყნეიკო იარაღი და მოწყობილობა ჰქონდათ გამოფენილი.

*** გუშინ-წინ, 30 ოქტომბერს, ფორკატის დასმა ბ-ნ ლიეიციის ბენეფისში წარმოადგინა „ბოშების ბარონი“ და ერთი ადგილი სხვა ოპერეტიდგან, რომელშიაც თითქმის მარტო მობენეფისე იღებდა მონაწილეობას. ხალხი თეატრში ძალიან ცოტა დაესწრო, მობენეფისესთვის არა მიურთმეეიათ-რა. ბ-ნი ლიეიციი ბენეფისს შემდეგ სტოვეს ტფილისის სცენას და მიდის ბათუმში, სადაც პირველს როლებზეა მიწეეული. დღეს, 1 ნოემბერს, ქართულს თეატრში დანიშნულია საზოგადოების საყვარელი და ნიჭიერის არტისტის-ქალის ქ-ნ ტროიკაიას ბენეფისი და წარმოადგენენ პირველად ოდრანის სამ-მოქმედებიანს ოპერეტს, «Красное солнышко». ხუთშაბათს მესამედ წარმოადგენენ «აფრიკაში მოგზაურობას». ამ დღეებში ფორკატის დასს ჰამოუვა ახალი პარიტონი ბ-ნი მექსკოვი.

*** **კარი**: ამ თთვის 25 ა. მოჩხუბარიძის დრამის წარმოდგენამ გვა-

---

ტომ ასე გასალებია, ასე გაჰყინულეა სახე-მეთქი, იმიტომ მეჩენება ბიძინას სახე ასე მსუსხავად, ასე ციცად, როგორც მსუსხავი და ციცია თვით ეს ინვარი-მეთქი. ძნელია, ბატონებო, როცა მეტყველს კაცს

სიტყვანი გულში ებადვნის,
მაგრამ გულშიეე უსმოდ კვდებიან,
შენ ვერ გიგაგებ მეტყველის ტანჯვას,
როცა სიტყვანი მარადს გულში ჭედავს!

დიაღ, ძნელია! იგი მაშინ სულით იჩაგრება, ობლდება, მარტოდდება, აი ამას ჰქვიან ქლეტი სულისა. მხოლოდ ხანდისხან ოხერი თუ მისცემს მის დაობლებულს სულს ცოტა რამ შეებასა და დასცლის დაგუბებულ ეარამისაგან. ჰმ! ჰმ!.. მაგრამ წარმოიდგინეთ ჩემი განცეიფრება, რომ ჩემის ბიძაშვილის ასეთი გაყინულება ამ ვეარის ფარდებიდამ არ წარმომდინარებდა: სულის ობლობას, მისის მეტყველების დაჩაგვრას არ გაუყინულებია. არ გაუცივებია სახე ბიძინა ოტიეიჩისა. დიაღ! არა და არა! მაგრამ წინრას გაერბიენარ, თვით ბიძინა ეწახოთ.

— ბიჭო, ბიჭო!.. გამარჯვება შენი, ბიძინაჯან. ამბავი, ხაბარი? როგორ ქარმა გადმოგაგდო ჩვენსკენ ამისთანა დროს? ალბად ამ დღესასწაულებში თავისუფალი დრო იპოვე და ჩვენსკენ იმიტომ გამოგიცვიერნა?

— როგორ დღესასწაულებში? მიპასუხა ბიძინამ ციცად.

— ისე რადა, ეხლა მასწავლებლები მოცლითა ხართ.

— მე, ჩემო ბიძია, ოსტატი აღარ გახლავართ. კარგა ხანია მაგ «უდახლო» ადგილს თავი ვანებე.

— რაო, რაო?.. როგორ? შენ დაანებე თავი, თუ დაგანებებინეს? ჩაეეკითხე მე, არ მივაქციე რა ყურადღება მისგან წარმოთქმულს უკანასკნელს წინადადებას.

— ჰმ! დამანებებინეს?! ვინ დამანებებინებდა, მე თვით უარ-ყოვე ეს «უდახლო» ადგილი-მეთქი, აკი მოგასხენეთ.

— ჰმ!!. „უდახლო“, „უდახლო“?! რამდენჯერმე ვაკითხეთ ეს სიტყვა გუნებაში: ახლა-ღა რა ხელოსანი ხარ?

— ადვოკატი!.. წარმოსთქვა დინჯად, ცოტა ხმის გაგრძელებით და მნიშვნელობიანად! სთქვა რა ეს, ციეს ტუჩებზედ გეელიეთ ჩაეკლაკნა უცნაური ღიმილი... მოწმობა მივიღე და დღეს თქვენს ქალაქში მსურს დაბინავება.

— ეეიმე, ეეიმე!.. დახე, რა ნაცეალი გიმნია და! მაგას-კი ვერ წარმოეიდგენდი, თუ ყმაწვილი კაცი იმისთანა კეთილს საქმეს, როგორიც არის ბავშვების აღზრდა, მათი განათლება

— ეს ეკეთილ-ეზაზედ დაყენება,—ფიაღ, ეიმეორე, თუ ყმაწვილი კაცი ამისთანა პატიოსანს ასპარეზს თავს დაანებებდა და ადეოკატებში ჩაეწერებოდა!.. ღმერთს ვეფიცები, ბიძინა, რომ შემეძლოს, დიდად დიდს ბედნიერებად ჩაეთვლიდი მასწავლებლად ყოფნას. რა ბედნიერებაა კაცასთვის, როდესაც ყმაწვილებშია; თავს შეაყვარებს მათ და თავის მაღალს გრძნობებს, ბრწყინვალე აზრებს განუზიარებს პატარა მამულიშვილებს; როდესაც გაადგენინებს, თუ ვინ არიან იგინი, როგორნი ზედან იყვნენ, რომ სხელი და დიდება შეიძინონ ამ ქვეყნად. წარმოიდგინე, ეხლა მე მასწავლებელი ვარ. აგერ ჩემი შეგირდები მიმყავს, ესთქვათ, თუნდა მთაწმინდის გორაზე. იქიდამ დაეანახვე მრავალდ ტანჯული ტფილისი, ეს სანქართველოს კუპი, რომელსაც მტერი უწყალოდ სწოწკნიდა გულს, როგორც ამირანს ორბნი-არწივნი. აგერ ველაპარაკები, ესთქვათ, პატარა კახნიდ, როდესაც იგი ლომებრ შეებრძოლა ხოჯა-ხანსა კოწკანისის ეელზედ, როგორ მილეწა პირველში ერთი მუჯა ქართველებით სპარსთა ურიცხვი ძალი! ახლა ის სამახი გმირი ქართველი, რომელთაც შეჰფიცეს ურთიერთს მამულისათვის თავ-განწირვა:

თუ გაკეწერეს ღმერთი და

ვერა გაკდეკნეთ მტრის ძალი,
ოეეეს შერცხეენილ, ვინც ჩეენგან
შინს წაკიდეს ცოცხალი!..

ასე სთქვეს და გადიწერეს პირჯვარი.

„ეეაკეტებრ ხმალი ოშიშვლეს,
შეეხსნრეს... ეკეეფნტეს...მაჩამა...
ზეედ თავი თავისი დაკვლეს!..
ფიცი ვაკეტოთ წმინდა ანს,
მთიეს საგეგიდეთ შემოწეს“!..

ახლა დაეუბატე სურათი საშინელის აოხრებისა, რომელიც მტერმა მოგვაყენა მაშინ; დაეუბატე სურათი დიდის მეფისა, იმ გმირთა შორის სა კეირეველებისა, იმ პატარა კახისა, როდესაც იგი ანანურის ეკკლესიის გალავანში იჯდა უბრალო კაცსავით და თვალიდგან სისხლის ცრემლი ჰლეენთადდა. ეინ იცის,

„იმ მაოს მაშინ რა ტეეხდი სწეკეედ,
სამშობლო ქვეყნის ადგენეს თუ აღარ
სწემდა“.

ეჰ! სად ჩამოეთვალო, რამდენის რამით შეიძლება გაუკეთილშობილო, გაუთბო და სანატრელად აეძგერო დიდის საქმეებისათვის პატარა გული მოსწავლისა...

— ხმ-ხმ-ხმ! შემოგესმა ამ გაცხარებულის ლაპარაკის დროს უცნაური ხვრინვა და ცხეირის სტვენა ბიძინასი. მეწყინა, მე და ჩემმა ღმერთმა, მეწყინა ისეთ ნაირად, რომ შეილი და

ეკლა ჩემს თვალ-წინ, ისე არ მეწყინებოდა. აი შეგრცხეა ნამუსი-მეთქი, მივაძახე ჩემს ბიძაშვილს.

— ხა, ხა, ხა!.. ხერინეის მაგიერად ახლა სიცილი მომაყარა და ისე ციცად ჩაიცინა, რომ შემაკრთოლა: რა იყო, გაათავე?..

— რა გავათავე, რა!.. მაუბედე ამოდენა კაცი, მაუბედე და ეხლა კიდეც დამცინი. რაღას მეკითხები...

— ჰო, კარგი მასწავლებელი იქნებოდი. შემომესმა, პატარა კახნიდ ლაპარაკობდი...

— მერე, მაგიტომ ჩაიხარხარე ისე ციცად? ეუპასუხე სიბრაზით აღელვებულმა.

— იმიტომ ჩავიცინე, რომ შენი სიტყვები მხოლოდ ცარიელი სიტყვებია, სარულება ძნელია.

— სიტყვას თქმა უნდა, უნდა ითქვას. სიტყვა რომ დაითესება კარგს გულში კარგის კაცისაგან, ნაყოფს გამოიტანს; რაც არ დაითესება, არა მოიმკის-რა.

ამ ჩემს უკანასკნელს სიტყვაზედ კიდეე ციცად ჩაიცინა, თავი უკან გადაგდო და სათვალეებს დაუწყო პრიალი.

— შენ, ჩემო ძმაო, გული გაგქვავებია, გაგყინეია გრძნობანი, შენს გულში იგივე იანვარია, რაც გარეთ, ბუნებაში.

ლისის სამკურნალოს აეადმყოფთა წიგნთ-საცავს:

დაკანრზმა მ. ლამბაშიძემ:

„ლოცვანი“, გამ. მეორე 2 ცალი.
„Гелатск. Монаст.“ . 2 —
„მცხეთის ტაძარი“ . . . 2 —
‹Мцхетск. Соборъ› . 2 —
‹სიკეთილი მართლისა› . 4 —
‹ადვილ და კონსტანტინე› 3 —
‹ტაძრად მიყვანება› . . 4 —
‹Введеніе Прес. Богор. во храмъ› . . . 10 —
„Жизнь всел. учит. и святит.“ . . . . 4 —
„წმინდა ეასილი დიდი“ 2 —
„შიომღვიმის მონასტერი“ 3 —
„Шіомгвимскій Монас“. 3 —
„Гаенатскій Монаст.“ . 2 —
„მოწამე სარწმუნოებისათვის“ . . . . . 3 —
„Давидъ и Константинъ“ . . . . 2 —
„წმ. ელად. ცხოვრება“ 5 —
„Житіе св. Владим.“ . 3 —
„როგორ უნდა ეასრულებდეთ მართვას“ . . 4 —
„Св. равноап. Нина“ 6 —
„წმინდა ნინო“ . . . 9 —
„მეფე სოლომონ ბრძენი“ 6 —
„ხარება ღვთის მშობ.“ 3 —
„ბზობა“ . . . . 4 —
„აღდგომა“ . . . . 7 —
‹მწყემსი› რუსულის განყოფილებით.

დეკანოზმა სიონის სობოროსამ მ. ევსტათი ელიეემ შემოსწირა 66 წიგნი რუსული და ქართული.

დეკანოზმა ეინოგრადოვმა 266 წიგნაკი და ფურცელი საღვთისნერო საკითხაებისა.

სამკურნალოს მთავარ-მკურნალმა ბ-ნმა კოლბეკმა სახლობის სახელით შემოსწირა ფრანგული და გერმანული წიგნი სულ 10 ცალი.

ყოველ ზემოხსენებულს შემომწირველს გულითადს მადლობას ვუძღვნი.

მღ. ვახ. კარბელაშვილი

1889 წ. 27 ოქტომბერი.

◆◆

— დამაცადე, ბიძია, დამაცადე, ახლა მე მკითხე-და! რასაც შენ ამბობ, ისას არაფერ გაგაკეთებინებს. ჩიტიეთ ზიხარ გალიაში, აწყდები მართულთ კუთხესა და ფართხალებ შიგ. რა გამოიედა ამისთანა ფართხალით. სწორედ გითხრა, ეიმეწყინდა და თვი მომაბეზრა... აი ეხლა ისეთი ხელობა აეირჩიე, სადაც სრულიად ფრთა-გაშლილთ ეიმოქმედებ. მასწავლებლად ეიყავ, მაგრამ ცალი თვალი სულ „ზაკონებისაკენ“ მეპყრტა... ეხლანდელი დრო, ბიძაჩემო, ფულისაა. ხომ გაგიგონია მეკირტუმ გასპარჩის ლათაია: «ფულმა აცხონა სულმაო»! თუ ფული არა გაქვს, ერთ მანეულად არა ღირხარ...

— განა მასწავლებელი-კი ვერ იშოვნის ფულს? გავაწყვეტინე სიტყვა.

— ჰმ! იშოვნის, როგორ არ იშოვნის, მაგრამ შოვნაკი არის და შოვნაც. ამას გარდა მასწავლებლობაც არის და მასწავლებელობაც. მე ისეთ ადგილას ეიყავ, რომ ბევრი არა გამოდენებოდა-რა მასწავლებლობისაგან; მე ისეთ ადგილას ეიყავ, რომ თითო „დეოიკაში“ მხოლოდ ხუთს მანეთს ვიღებდი ეგზამენიების დროს. მაგრამ, ბიძაჩემო, ისეთი ადგილებიც არის, ე. ი. სასწავლებლები, სადაც „ედინიცა“ ხუთი თუმანი ღირს, „დეოიკა“ იმის ნახევარი, ე. ი. ოც-და ხუთი მანეთი...

უცხოეთი

ᲐᲕᲡᲢᲠᲘ-ᲕᲔᲜᲒᲠᲘᲐ. ხორვატია და ხორვატიის ერი, რომელმაც ერთხელ ისეთი ამბავი ასტეხა დუქნების ზედწარწერების გამო, ექვემდებარება მართვა-გამგეობის საქმეებში ვენგრიის პარლამენტს და დიდი ხანია მხნედ იბრძის თავის ეროპიელ უფლებათა დასაცველად. ხორვატიას ჰყავს ერთი ფრიად მხნე და წარმატებული მოსარჩლე და მფარველი ეპისკოპოზი დიაკოვორის ეპარქიისა შტროსმაიერი, რომელსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის არა მარტო ხორვატიის ერის წინაშე, არამედ სხვა სამხრეთ-სლავიანთა წინაშეც. შტროსმაიერი დაუფალავად ზრომობს და ირჯება ამ ერთა სწავლა - განათლებისა და ეროვნულის თვით-ცნობიერების გასაძლიერებლად. ვენგრიის მთავრობამ ამ ეპისკოპოსს, ამ თავ-გამოდებულს პატრიოტსა და აგიტატორს, შესწავა რომ დიაკოვორის ეპარქიაში საეკლესიო ტყეები გასჩეხა და ფული თითონ მოიხმარა. ვენგრიის მთავრობას უნდოდა ამ ცილის-დაწამებით სახელი გაეტეხნა შტროსმაიერისათვის და თავიდამ მოეშორებინა როგორმე სლავიანების გაძლიერებისათვის დაუღალავი მუშაკი. ნამდვილად-კი ტყის გაჩეხის ამბავი სულ სხვა გვარია. შტროსმაიერმა ორმოცის წლის წინად თვით გაამწესა ტყე და რომის საეკლესიო კანონით ეს ტყე მისი საკუთრება იყო. ტყიდგან აღებული ფული ეპისკოპოსს თავისის საჭიროებისათვის არ დაუხარჯნია. ეს ფულიცა და მრავალი სხვაც, რომელსაც აგროვებდა ეპისკოპოსი, მოახმარა სლავიანთა შორის სწავლა - განათლების გავრცელებასა და მოფენას. მან დააარსა ზაგრებში უნივერსიტეტი, რომელიც დაჯდა 200,000 გულდენი, დაარსა სამხრეთ-სლავიანთა სამეცნიერო აკადემია და დახარჯა მისთვის 150,000 გულდენი, გამართა გიმნაზია დიაკოვორში და საოსტატო სემინარია, ეხმარებოდა სლავიანურს გაზეთებს ფულითა და დიდს შემწეობას აძლევდა „წერა-კითხვის გამავრცელებელს საზოგადოებას“ არა მარტო ვენგრიისას, არამედ კრაინისას, ილლირიისას, შტირიისას, ისტრიისას, ბოჰემიისა და მორავიისას, სერბიისა, ბოსნიისა და ჩერნოგორიისასაც-კი. ეი ამაზე აითვალწუნა შტროსმაიერი ვენგრიის მთავრობამ, დაუწყო დევნა, დაასმინა რომის პაპთან და ავსტრიი-ვენგრიის იმპერატორთან და ყოველის ღონისძიებით სცდილობდა დაეთხოვნა სამსახურიდამ. მაგრამ დღემდე მთავრობამ თავ-განწირულს ეპისკოპოსს ვერა დააკლო-რა და ახლა ტყეების ფულის მითვისება დაუბრალა. ვენგრიის მთავრობა, რასაკვირველია, აქაც ესეთვეა გახდება, რადგან, როგორცა ესთქვეთ, ეს ტყეები თვითონ გაამწესა ეპისკოპოსმა ამ 40 წლის წინად და, საეკკლესიო კანონებისამებრ, მისი კუთვნილებაა.

— ჩეხიაში ახალი შენობა ააგეს საერო მუზეუმისათვის, რადგან ძველი შენობა მცირე იყო და არ იტეოდა მუზეუმის ყველა საუნჯეს. ახალის შენობის კედლები თითქმის სულ მზად არის და თუ მერმისს არა, იქით მერმისს მოათავსებენ შიგ ყველა სამუზეო კოლექციასაო. ჩეხელები ახლა სხვა ზრუნვაში ჰრიან. უნდათ დააარსონ საკუთარი სამეცნიერო აკადემია. ამ საგნისათვის ერთმა ჩეხიის პატრიოტმა, სახელდობრ გლრეკემ, შესწირა 200,000 ვულდენი. ჩეხელები სთხოვენ მთავრობას აკადემიის გამართვის ნებას, მაგრამ მთავრობა არ აძლევს ამ ნება-რთვას. მთავრობა ეუბნება პასუხად, რომ პრაგაში არის სამეცნიერო საზოგადოება და, თუ გინდათ, ეგ შეწირულება იმ საზოგადოებას გადეცითო. ჩეხელები ამაზე უარს ამბობ: იმ საზოგადოებაში შერეულნი არიან გერმანელებიცა და ჩვენ ცალკე გვინდა ჩვენთვის ჩვენი საკუთარი სამეცნიერო აკადემიაო. ცხადია, რომ ადრე თუ მაღე ჩეხელები თავისას გიტანენ და თავიანთს საკუთარს სამეცნიერო აკადემიას დაიარსებენ.

◆◆

— მე ვერ გამიგია, რას ამბობ; რის ხუთი თუმანი, რის ოც და-ხუთი მანეთი.

— რა დიდი გაგება უნდა, მაგრამ თქვენ ამ ტერმინებისა არა იცით-რა: აი ეხლა, ესთქვათ, მე მოსწავლეს ჩემს საგან „ერთი“ დავუსვი, ე. ი. «ედინიცა». თუ ხუთ თუმნიანს მომიტანს, ხომ კარგი, გადავსწორავ, თუ არა და, ნაბაშ იმისი საქმე... ახლა ისიც ეიცით, ეის დავუსვათ ასეთი ნიშანი.

— ეაი ჩვენს შერცხვენასა და თავეფფის დასმასა! მე იქ მეგონენ ‹ოცა› რამ ქრისტიანი ხალხი და იქაც სინიდისი აღებ-მიცემის საგნად არა ჰქონიათ გამხდარი!!

— შე დალოცვილო, სინიდისი ქართული ორ-აბაზიანი გახდა, აღარ გადის ბაზარში, აღარ! ისე მიუფრთხის ამ ბატონს სინიდისს ეწლანდელი ხალხი, როგორც ურია ღორის ხორცსა. აბა, ეისა ჰსურს, რომ თვალში სინათლე გამოილიოს იმის დენენთ, მე კი საყელო დამიბყერტნია და ეხლა თქვენ იცით... ჰო, იმას ეამბობდი, და შენ-კი, ბიძაჩემო, გამართე სხვა საგანზე ლაპარაკეთ, მე კარგად შეეისწაელე „ზაკონები“ და მოწმობაც მივიღე და დღეის შემდეგ ვიგორავებ ფულებში, ეიკოჭავებ ფულებით... წარმოიდგინეთ, რა არის აქ სეპარო, რომ ხალხის ყურადღება მიიქციო: ‹ოცა› ამყოფა, ‹ეიი› გული, მუშტართან მეღიდური ლაპარაკი, რათა იგრძნონ, რომ შენ უბრალო კაცი არა ხარ და თავი საყსე გაქეს ტენინთ. შემდეგ საქმის გაზეთადება და ბლომად ფულის თხოვნა, თორემ თუ აბუზად დაიჭერ თავს; ფულს ‹ოცა› აიღებ, არ ეარგებულაო, ასე იტყეიან. კანონის წიგნს მუქთად არ გაგსინჯავე. ჩემი ნიხრი დღეს ეს არის: მარტო ‹ეარიელ სტატიების გასინჯვა ერთი ოქრო და სხვანი ამის დაგვარად, რასაკვირველია.

—ოჰ, ნეტა-კი შენ, ბიძინა ოტიეეიჩ, ჩემიანი არ იყო და რაც უარესი იყოს, ის მომიეიდეს. შემაწუხა, სწორედ შემაწუხა შენმა ლაპარაკმა. რა ტკბილს ოცნებაში ეიყავ წყენ, შენს მოსცოლამდე, და ეხლა შემმა ‹ეიმა, უგულო და უსულო ლაპარაკმა გულზედ ‹ეცესლი მომიკიდა... შენ ტყისაკენ გაქმნია პირი, აცა ნაღირი არ გამომეცაროს და არ დაეიღუპოეო. ახლა-კი მიბოეინა გზა! ნუ გეშინიან, ნადირი არ გამოილეეა შენისთანა ბალოსათვის, ეუთხარი მე ბრაზ-მოსულმა: ფიქრი ნუ გაქეს, შენც ბევრს გააბამ ქსელში და გაიძღოს ფულისათვის აღრინებულს გულს.

— თქვენ ეგრე თქვით: თუ გინდა მგელი დამიძახეთ, თუ გინდა მელა, მაგრამ მე ჩემს არჩეულს გზას არ გადუხეეე... ის ხომ კარგია, რომ კაცს განათლეკა მიმიღია და კაცად-კი არა ეინ მაგდებდა აქამდის; წარმოიდგინე, ბიძაჩემო, რომ ‹ოლის შერთეა მინდოდა და ‹ქალი არაეინ მომათხოეა, „უჩიტელს“ როგორ მიეცემთ ‹ალსაო, ყველა ასე ამბობდა. „უჩიტელი რა ‹აკეაო“! იმ ‹ალაქში, სადაც მე ეიყავ, მასწავლებელი სალანძღავ სიტყვად მიარჩიათ.

— გეტყობათ, კარგად გიჩვენებიათ თავი და იმტომ! არა, შე ასეთ-ისეთო, სინიდისზე ხელი აგიღია და მაშ ვინ ოსერი-ღა გიგდებს ყურს.

— ჰა, ჰა, ჰა! ‹ეიდეკ ეგ არის საქმე, რომ ჯერ სინიდისზე სრულიად არა მქონდა ხელი აღებული და! თორემ, მოგეცა დღე-გრძელობა, მაშინ სულ სხვა იქნებოდა.

ბიძია ოტიეეიჩს ალარ გავეგრძელეთ ლაპარაკი. ისე გულ-ეიეად ლაპარაკობდა უსინიდისობაზედ, რომ ეეღარ შეესძელ ბაასი და ოთახში წინ და უკან დაეწყე სიარული. მაკეირდა ყმაწეილის ‹ალის ამ გვარი მიმართულება. ალბად დრომ მოიტანა ასეთის ხალხის გამრავლება-მეთქი, ესთქვი ჩემს გუნებაში, მოეეჯაქ ბუხარს, ჩხიკინი დაეწყე მუგუზლესა და დარდიანი გული ამით შეეიყოლიე.

ᲥᲝᲠᲬᲘᲜᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲒᲐᲜᲥᲝᲠᲬᲘᲜᲔᲑᲐ ᲐᲛᲔᲠᲘᲙᲐᲨᲘ

წარმოებ. დ. ᲕᲐᲜᲘᲨᲘᲜᲘᲡᲐ

(შემდეგი *)

მართლაც-და, მხლოდ ფრიად ცხადი, ბეშარა და თავდ-საჩინო სბუთი უნდა წარუდგინოს ქმრამა მოსამართლეს ტოლეის მოდალატეობისა, რომ გასტეუნონ დედაკაცი. მამაკაცებს-კი უფრო ადვილადა სჯის და სსამართლებს სასამართლო. ამატომაც საკვირველი არ არის, რომ ზოგიერთი წრეს გადასული ქალები ამ უბარატესობით ბორტიმოქმედებენ. ამის დასამტკიცებლად შეიძლება იუარგოს იმ ბროკლინში ატეხილმა სსჩივრამა, რომლითაც მისტერ ჩიზბორო სცდილობს თავისი ავდა-დადუბა თითონვე შეარჩინოს და ლეონორა არნოდს არ დასნებოს. ეს დედაკაცი ჩიზბოროს სწორედ $2^1/_2$ მილიონ მანათსა სთხოვს და ამ სათხოვარის სამართლიანობას თავისის დედის ბარით ამტკიცებს. აი სჯმე რაშია:

1850 წ. ნიუ-იორკში სცხოვრობდა თურმე ქვრივი დედაკაცი, მის ჩიზბორო. ამ დედაკაცს ორი ეაეეშეილი ჰყეაჯდა, ჩარლზი და ბლეზი, და ამის გარდა ხუთი მილიონი ქონება ჰქონდა. როცა გარდაეცვალა, თავისი ქონება ორიეე შეილს გაუნაწილა, ხოლო ინ ბორობით-კი, რომ თუ ერთი მათგანი მეორეზედ ადრე გარდაეცვალოს და კანონიერი მემკვიდრე-კი არა ჰყეაჯდეს, ამისი ქონება მეორე ძმის დარჩესო. ბლეზი გარდაეცვალა უცოდოდ და ამისი სამეკიდრო ძმის დარჩა. აი ამ დროს უეცრად წამოდგა წინ ლეონორა არნოდელი და დაიწყო თხოვნა ამ სამეკიდროსი. თავის ერთად-ერთი მოუმეკვლე თავისი დედა ყოზეფინეს გრეეე წამოაეენა.

1854 წელსო, ამბობს ვრეეე: ბლეზ ჩიზბოროო სტეკეკეკო დარბაზში გეკიტანი, ამ დარბაზში, სადაც ქალები და მამაკაცები იკრიბეაენ ტეკეკის სსსწავლებლად. ბლეზმა შემოეკრა და მითხრა, რომ ბალტიმორშია წამოდი და იქ ტოლად შეგელი დამიძახეთ, თუ გინდა მელა, მაგრამ მე ჩემს არჩეულს გზას არ გადუხეეე... ის ხომ კარგია, რომ კაცს განათლეკა მიმიღია და კაცად-კი არა ეინ მაგდებდა აქამდის; წარმოიდგინე, ბიძაჩემო, **რომ** ‹ოლის შერთეა მინდოდა და ‹ქალი არაეინ მომათხოეა, „უჩიტელს“ როგორ მიეცემთ ‹ალსაო, ყველა ასე ამბობდა. „უჩიტელი რა ‹აკეაო“! იმ ‹ალაქში, სადაც მე ეიყავ, მასწავლებელი სალანძღავ სიტყვად მიარჩიათ.

— გეტყობათ, კარგად გიჩვენებიათ თავი და იმტომ! არა, შე ასეთ-ისეთო, სინიდისზე ხელი აგიღია და მაშ ვინ ოსერი-ღა გიგდებს ყურს.

— ჰა, ჰა, ჰა! ‹ეიდეკ ეგ არის საქმე, რომ ჯერ სინიდისზე სრულიად არა მქონდა ხელი აღებული და! თორემ, მოგეცა დღე-გრძელობა, მაშინ სულ სხვა იქნებოდა.

ბიძია ოტიეეიჩს ალარ გავეგრძელეთ ლაპარაკი. ისე გულ-ეიეად ლაპარაკობდა უსინიდისობაზედ, რომ ეეღარ შეესძელ ბაასი და ოთახში წინ და უკან დაეწყე სიარული. მაკეირდა ყმაწეილის ‹ალის ამ გვარი მიმართულება. ალბად დრომ მოიტანა ასეთის ხალხის გამრავლება-მეთქი, ესთქვი ჩემს გუნებაში, მოეეჯაქ ბუხარს, ჩხიკინი დაეწყე მუგუზლესა და დარდიანი გული ამით შეეიყოლიე.

*) იხ. „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ“ № 225, 226, 227 და 230.

ჩვენის ქალაქის თვალ-საჩინო ქუჩაზედ გამოელესა თუ გამომელესა თვალებში ეჩირქებოდა ეეებერთელა თოფუქის დაფა შემდეგის წარწერით რუსულ-ქართულად: „ᲙᲐᲜᲪᲢᲝᲠᲘᲐ ᲐᲓᲔᲝᲙᲐᲢᲘᲡ ᲑᲘᲫᲘᲜᲐ ᲝᲢᲝᲘᲔᲔᲠ ᲑᲠᲔᲒᲔᲫᲘᲡᲐ“. ბიძინამ მიაღწია თავის წადილს: მუშტარი ბეერი გაიჩინა; დღეობასაეით მიდიოდა იმის კანტორაში ხალხი, დიდს ქუჩაზე სახლები წამოჭიმა, მზითევიანი ‹ოლი შერთო, ‹ალაქის სოფდაგრებთან დაიწყო მისელა-მოსელა და ღამე ხომ კლუბში იმასთან ენატრებათ ‹ალალდის თამაშობა. ‹ალალდის თამაშობის დროს კბილებში გაუჭრობელი სიგარა უჭირაეს. ‹ეეყანა და ‹ეეყნის საქმეო? იკითხავთ. უკაცრაეული პასუხი-კეა, მაგრამ სრულიად „ფეხებზედ ჰკიდია“.*)

ᲙᲘᲠᲘᲚᲚᲘ

*) ჩემს ხელო არის ამ ‹ამად ვეებერთელა რვეული ამ სსპაეარი: „ᲓᲔᲚᲘᲣᲠᲘ ᲑᲘᲫᲘᲜᲐ ᲝᲛᲘᲡᲘᲜ“, რომელშიც ოორმეტი პატარ-პატარა ამბავია. ეს ამბავი სხვა-და-სხვათა ცხოვრებაა; აწერილია იმათი ხასიათები, ზნე-ჩვეულებანი, მიმართულება და სხვანი ცხოვრებისა. მე ქვემოარე ამისა ხელის მოწერ-რელს, ბატონს ‹ეიკიას, გადმომეცეს დასაბეჭდად „ᲘᲕᲔᲠᲘᲐᲨᲘ“. აი გგზავენი ერთს თავს დღიურისს ან, თუ მოგეწონებაო, დანარჩენსაც ეოველ ეკერა მოგართმეკო ხოლმე. ამ პირველს თავზე უფრო საინტერესო ამბავია, მაგრამ მე ვარჩიე რიგ-რიგზე გამოგგზავნო ხოლმე.

შემაღოფუნებელი. რადგან იგი ამ ქალის პირველი სიყვარული ეოფილა, მაშასადამე, აუკარავ, იტიეს მიზეზი, რომ ქალს მეორეც ეფენია, ერთი და ერთი რაკი გადეუვლია სწორე გზისოვის, წასულა და წასულა, სულ ასე უეულმარად ეულია. თუ კანონი მერიდენდისა, სადაც ბალტიმორი იმეოფება, და ანრეთ-ერთ ამ შტატისა, სადაც შეეკარებულთ გაეულებთ, ეკანონა კეშირსაც ქორწინების თანაბრად სთვლის, მაშინ, რაკა თქმა უნდა, ლეონორა ანრიოდდე კანონიერი შეიდი ეოფილა ბლეზ ჩიზბოროსი და სამკეიდროც ამის უნდა დაეკუთვნოსო.

რითი უნდა მოკიდეს რიგში ეს უსწორო-მასწორობა კანონებისა, რომლის წეალობითაც ზნეობა ეხრწნება და ადგსება, განქორწინებთა რიცხვი დღე და დღე მრავლდება, ასე მრავლდება, რომ კონეკტიკუტში, მაგალითად, ეოველ ათს ცოდ-ქმარში ერთი განქორწინებულია და კალთეფორნიაში—შვიდში ერთი?

ეველაზედ საეკეთესო და უეშმარიტესი საშეალება, რასაკვირეველია, ის არის, რომ, კანკერძოებულ კანონების მაგიერ, ერთი საზოგადო წესი შემოიღონ ქორწინებისა, თუ განქორწინებისა ეველა შტატისთვის. თუმცა სთქმელად ადვილია ეს საშეალება, მაგრამ საქმითაკი ასე ადვილად კერ განხორციელდება. შეერთებულ შტატების კონსტიტუციის პირველ პარაგრაფის მერე ნაწილში ნათქვამია, რომ კონგრესს ნება არა აქეს ეოველ საქმეზედ თავისი საერთო კანონი გამოსეს, განსაკუთრებით იმისთანა საქმეში, როგორშიაც ეოველს შტატს თავის თავადაც შეუძლიან კაეთეკეთო და მეთაურობა გასწეოსო. კონგრესს რომ ასეთი უფლება მიეცეს, კონსტიტუცია უნდა ერთიან შეიცვალოს, კონსტიტუციის ეველა დამტკიცებული და ხელის მოწერილი დასაბეჭდილი, და ასეთის ცვლილების შემოღებაკი ამ ქვეყნად ეოველდ შეუძლებელია. ეველა შტატი სიამოვნებით მიიღებდა საერთო კანონს, იმისი კერძო კანონი რომ კასაზოგადოებისთვის, თუ არა-და, არც ერთი არ დათანხმდება, თავისას არ უარ-ყეოფს და არც იმ უფლებას შეიზღუდავს, რომ საკუთარის კანონების გამოცემა აღარ შეძეოლოსო.

(შემდეგი იქნება)

პეტერბურგის ბირეა, 27 ოქტომბ.

	ფასი.	ფასი.	ფასი.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ხუთ-მანანთანი ოქრო .	— „	— „	7 69
ტამოჟნის აეშნები . .	— „	— „	153¾
მანანთანი ვერცხლის ფული	— „	1 10	— „
5% პირველის შინაგანის ხესხის მომგები ბილეთი	— „	— „	247¼
—მეორისა	— „	— „	229½
გრანვნობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა .	— „	— „	— „
ქუთაისის ბანკისა . .	— „	— „	— „
ტფილისის სურეანერო ნდობის საზოგადოებისა	— „	— „	— „

ბამოსადეგი ცნობანი

ნიხრი

1 ოქტომბრიდამ 1 ნოემბრამდე

თეთრი ფური რუსული 1 გირ.		5	კაპ.
ფური 1-ის ხარისხისა.		3½	„
„ 2 „		3	„
თონის წითელი ფური 1-ის ხარ.		5	„
„ „ 2 „		4	„
„ „ 3 „		3½	„

ყვავრის მამის ფერის დაკვაში.

1-ლის ხარისხისა. . . .	5	„
მე-2 ხარისხისა	4	„
მე-3 —		„
ძროხის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	8	„
„ 2 „	7	„
სუკი	14	„
ტხვრის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.	7	„
ღორის ხორცი	9	„
„ 2 „ „ „		„

ᲛᲘᲛᲝᲬᲕᲚᲐ ᲪᲔᲪᲚᲘᲡ ᲒᲐᲛᲘᲗᲘᲡᲐ ᲗᲐᲕᲘᲡ ᲖᲔᲓᲐᲖᲔ

ბათუმიდამ გადის: ხუთშაბათობით ნაშუადღე